

**การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืด
โดยการให้คำปรึกษาแนะนำในโรงพยาบาลตำรวจ**

ร้อยตำรวจเอกหญิง สุภารัตน์ ปัญญาปัดโชโต

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก ภาควิชาเภสัชกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-345-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ENHANCING EFFECTIVE ASTHMATIC PATIENT DRUG UTILIZATION
THROUGH COUNSELING IN THE POLICE GENERAL HOSPITAL**

Pol. Capt. Supharat Panyapatchoto

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Hospital and Clinical Pharmacy**

Department of Pharmacy

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-345-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเพิ่มประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืด โดยการให้
คำปรึกษาแนะนำ

โดย

ร้อยตำรวจเอกหญิง สุภารัตน์ ปัญญาปัดโชโต

ภาควิชา

เภสัชกรรม

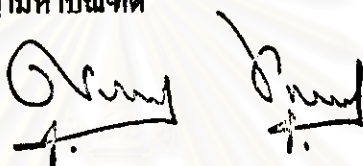
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สารีฉิย์ กฤตยานันต์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พันตำรวจโท ดร. นกตท ทองนพเนื้อ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....อธิการบดี.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประภาพักตร์ ศิลปโชติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สารีฉิย์ กฤตยานันต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พันตำรวจโท ดร. นกตท ทองนพเนื้อ)

.....กรรมการ
(พันตำรวจโทหญิง พญ. นารศ วงศ์ไพฑูริย์)

สุภารัตน์ ปัญญาปัดโรโต, ร้อยตำรวจเอกหญิง : การเพิ่มประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืดโดยการให้คำปรึกษาแนะนำในโรงพยาบาลตำรวจ (ENHANCING EFFECTIVE ASTHMATIC PATIENT DRUG UTILIZATION THROUGH COUNSELING IN THE POLICE GENERAL HOSPITAL) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ตาวิณี กฤตยานันต์, อ. ที่ปรึกษาร่วม พ.ต.ท. ดร. นกต ทองนพเนื้อ , 189 หน้า. ISBN 974-837-345-5.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืด ในโรงพยาบาลตำรวจ โดยการให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย 93 ราย ระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน 2539 ถึง 14 มีนาคม 2540 โดยในขณะให้คำแนะนำได้สอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียดจากการประเมินประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยหลังจากได้รับการแนะนำโดยพิจารณาจากผลการรักษาและจำนวนปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยา พบว่าอาการทางคลินิกดีขึ้น การทำงานของปอดดีขึ้นและมีการใช้ยาถูกต้องมากขึ้น เนื่องจากผู้ป่วยมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ยาดีขึ้น ปัจจัยที่ทำให้การติดตามดูแลและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยเกิดความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืด คือ ความสามารถของเภสัชกรในการคัดเลือกผู้ป่วย การเลือกกลวิธี การให้คำแนะนำที่ดี การใช้บริบทที่เหมาะสมในการให้คำแนะนำ และทำการติดตามผลการรักษาและข้อบ่งชี้ของปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเภสัชกรจึงมีบทบาทในการเพิ่มประสิทธิผลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคหอบหืดได้โดยการติดตามดูแลและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาเภสัชกรรม.....
สาขาวิชาเภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก.....
ปีการศึกษา2540.....

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C875188 : MAJOR HOSPITAL AND CLINICAL PHARMACY
KEY WORD: EFFECTIVE DRUG UTILIZATION / COUNSELING

SUPHARAT PANYAPATCHOTO, POL. CAPT. : ENHANCING EFFECTIVE ASTHMATIC
PATIENT DRUG UTILIZATION THROUGH COUNSELING IN THE POLICE GENERAL
HOSPITAL. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SARINEE KRITTIYANUNT. THESIS
CO-ADVISOR : POL. LT. COL. NOPDOL THONGNOPNUA, Ph.D. 189 pp. ISBN 974-637-345-5.

The purpose of this qualitative research was to study factors enhancing effective asthmatic patient drug utilization in the Police General Hospital through counseling of 93 patients. The study was performed during November 18, 1996 - March 14, 1997 by interviewing and recording the complete and accurate observations. After receiving counseling, the effective drug utilization were evaluated from therapeutic outcomes and the number of drug related problems. Patients were found to have better clinical symptoms, higher score on lung function test and more correct use of drug due to having better knowledge in drug utilization. Factors found to enhance effective drug utilization through counseling were the abilities of pharmacist in patient selection, choosing proper counseling techniques, creating good context for counseling and close monitoring of the counseling effectiveness through therapeutic outcomes and drug related problems. Therefore, pharmacist has an important role in enhancing effective asthmatic patient drug utilization by providing effective patient drug counseling.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....เภสัชกรรม
สาขาวิชา.....เภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก
ปีการศึกษา.....2540

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ.ต.อ.หญิง รัชนี หิรัญบุรณะ หัวหน้างานเภสัชกรรม โรงพยาบาลตำรวจที่ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ พ.ต.ท. พญ. นารศ วงศ์ไพฑูรย์ และ พ.ต.ท. นพ. พิศิษฐ์ เจนดิษฐการ โรงพยาบาลตำรวจ ที่ได้ช่วยตรวจสอบคู่มือการติดตามดูแลและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยและให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาเภสัชกรรมที่กรุณาให้ความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิจัย และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนส่วนหนึ่งแก่การวิจัยนี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สารี ณีย์ กฤตยานันต์ และ พ.ต.ท.ดร.นภดล ทองนพเนื้อ ที่กรุณาช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และตรวจสอบงานวิจัยนี้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนใจให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา เพื่อนๆ เจ้าหน้าที่และเภสัชกรทุกท่านในงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลตำรวจ ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร.ต.อ.หญิง สุภารัตน์ ปัญญาบัตรโชติ

สารบัญ

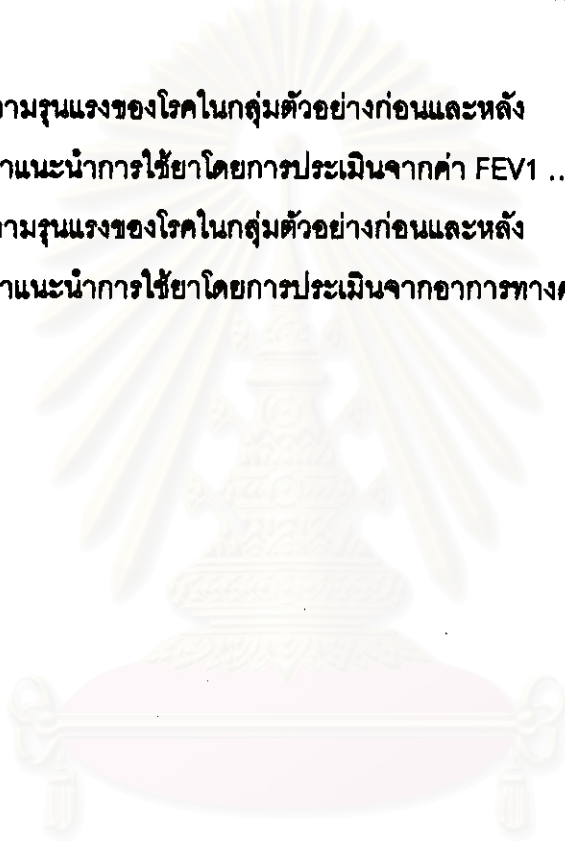
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญภาคผนวก	ฎ
รายการอักษรย่อ.....	ฏ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2. แนวเหตุผล ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
การรักษาโรคหอบหืด	5
ประสิทธิภาพการใช้ยาการรักษาโรคหอบหืด	8
การให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยา.....	14
กรอบแนวความคิดและสมมติฐาน	19
3. วิธีดำเนินการวิจัย	21
4. ผลการวิจัย	31
5. การอภิปรายผลและเสนอแนะ	70
6. สรุปผลการวิจัย	92
รายการอ้างอิง	94
ภาคผนวก (รายละเอียดในสารบัญภาคผนวก).....	101
ประวัติผู้วิจัย	189

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางตัวแปรที่ทำการศึกษา	26
2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	32
3 ผลการคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง	37
4 ประวัติทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	38
5 ประวัติการเจ็บป่วยของกลุ่มตัวอย่าง	39
6 ประวัติการรักษาโรคหอบหืดของกลุ่มตัวอย่าง	40
7 วิธีการรักษาโรคหอบหืดของกลุ่มตัวอย่าง	41
8 จำนวนขนานยาที่ผู้ป่วยได้รับ บ.....	42
9 ระดับความรุนแรงของโรคหอบหืดในกลุ่มตัวอย่าง โดยการประเมินจากค่า PEFR	44
10 ระดับความรุนแรงของโรคหอบหืดในกลุ่มตัวอย่าง โดยการประเมินจากค่า FEV1.....	45
11 ระดับความรุนแรงของโรคหอบหืดในกลุ่มตัวอย่าง โดยการประเมินจากอาการทางคลินิก	46
12 ชนิดและจำนวนปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาที่พบในกลุ่มตัวอย่าง	46
13 จำนวนลักษณะปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาที่พบในผู้ป่วยรายเดียวกัน	47
14 จำนวนลักษณะปัญหาการไม่ใช้ยาตามสั่งที่พบในผู้ป่วยรายเดียวกัน	47
15 ลักษณะปัญหาการไม่ใช้ยาตามสั่งที่พบในกลุ่มตัวอย่าง	49
16 ปัญหาการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา และความเป็นไปได้	50
17 อันตรกิริยาของยาที่เกิดและความสำคัญ	51
18 กลวิธีที่ใช้ในการให้คำแนะนำ	54
19 เวลาที่ใช้ในการให้คำแนะนำ	55
20 รายละเอียดของปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยา ก่อนและหลังการให้คำแนะนำการใช้ยา	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 ระดับความรุนแรงของโรคในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง การให้คำแนะนำการใช้ยาโดยการประเมินจากค่า PEFR	59
22 ระดับความรุนแรงของโรคในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง การให้คำแนะนำการใช้ยาโดยการประเมินจากค่า FEV1	60
23 ระดับความรุนแรงของโรคในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง การให้คำแนะนำการใช้ยาโดยการประเมินจากอาการทางคลินิก	60

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวความคิดของการวิจัย	19
2	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	24
3	แผนภูมิแสดงลักษณะประชากรจำแนกตามเพศ	34
4	แผนภูมิแสดงลักษณะประชากรจำแนกตามอายุ	34
5	แผนภูมิแสดงลักษณะประชากรจำแนกตามการศึกษา	35
6	แผนภูมิแสดงลักษณะประชากรจำแนกตามอาชีพ	35

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาคผนวก

	หน้า
ภาคผนวก	
ก คู่มือการให้คำแนะนำการใช้ยาในผู้ป่วยโรคหอบหืด	101
ข ตัวอย่างแผ่นพับคำแนะนำการใช้ยา	156
ค แบบบันทึกประวัติผู้ป่วย	162
ง แบบบันทึกประวัติการใช้ยา	165
จ แบบบันทึกอาการและการตรวจวัดการทำงานของปอด	167
ฉ แบบบันทึกปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาและการแก้ไข	169
ช แบบประเมินความเชื่อมั่นของอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา	171
ซ แบบบันทึกโดยละเอียดของการให้คำแนะนำ	173
ฌ แบบบันทึกรวมการติดตามดูแลและให้คำแนะนำการใช้ยา	177
ฎ แบบสอบถามเพื่อประเมินปัญหาการใช้ยา	179
ฏ เกณฑ์ประเมินระดับความรุนแรงของโรค.....	185
ฏ วิธีการตรวจวัดการทำงานของปอด.....	187

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอักษรย่อ

DPI	=	Dry powder Inhaler
DRPs	=	Drug Related Problems
FEV1	=	Forced Expiratory Volume at first second
MDI	=	Metered Dose Inhaler
NSAIDs	=	Nonsteroidal Anti-Inflammatory Drugs
PEFR	=	Peak Expiratory Flow Rate

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย